سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۳، بهمن ۱۴۰۳، ۹۴۷-۹۴۶

آشنایی با مدل عوامل خطر و محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس

Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools

محسن رضائیان[۱]

Mohsen Rezaeian

تاکنون در دو سخن سردبیری شماره‌های قبلی مجله دانشگاه، با مدل تعیین کننده‌های اجتماعی و عوامل خطر فردی برای خودکشی و خودآزاری (۱) و مدل پیشگیری از خودکشی و خودآزاری (۲) آشنا شدیم. در این سخن سردبیری قصد داریم تا با مدل عوامل خطر و عوامل محافظت‌کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن به ویژه در مدارس آشنا شویم که ارباچر (Erbacher)، سینگر (Singer) و پولند (Poland)، در کتاب خود با عنوان خودکشی در مدارس، به آن پرداخته‌اند (۳).

همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، این مدل از دو پنل عوامل خطر و عوامل محافظت‌کننده تشکیل شده است که در میانه این دو پنل و از پایین به بالا، عوامل فردی، روابط، جامعه و اجتماعی وجود دارد. در سطح فردی و از میان عوامل خطر، می‌توان به آسیب‌شناسی روانی، سوءمصرف مواد، اقدام به خودکشی قبلی و تکانشکری/پرخاشگری اشاره نمود. این در حالی است که در همین سطح و از میان عوامل محافظت‌کننده، می‌توان به مهارت‌های مقابله/حل مسئله، دلایل ادامه زندگی و اعتراض اخلاقی به خودکشی، اشاره کرد (شکل ۱).

همچنین، در سطح بالاتر یعنی روابط، مهم‌ترین عوامل خطر، شامل سابقه خانوادگی خودکشی و تعارض بین فردی است. در حالی که، مهم‌ترین عوامل محافظت‌کننده در این سطح، ارتباط و روابط حمایتی می‌باشند. از مهم‌ترین عوامل خطر در سطح جامعه می‌توان به حمایت‌های کم جامعه و خدمات ناکافی و از مهم‌ترین عوامل محافظت کننده در این سطح می‌توان به مدارس ایمن و خدمات محیطی یک‌پارچه اشاره کرد. بالاخره، در سطح اجتماعی نیز مهم‌ترین عوامل خطر شامل موانع نظام‌مند برای مراقبت، تجلیل خودکشی در رسانه‌ها و در دسترس بودن وسایل کشنده و از مهم‌ترین عوامل محافظت‌کننده می‌توان به برابری سلامت روان، پیام‌رسانی ایمن و محدودیت دسترسی به وسایل کشنده اشاره نمود (شکل ۱).

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
کد پستی: ۷۷۱۸۱۷۵۹۱۱، تلفن: ۳۱۳۱۵۲۴۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk، ارکید: 0000-0003-3070-0166

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jrums.23.11.946]

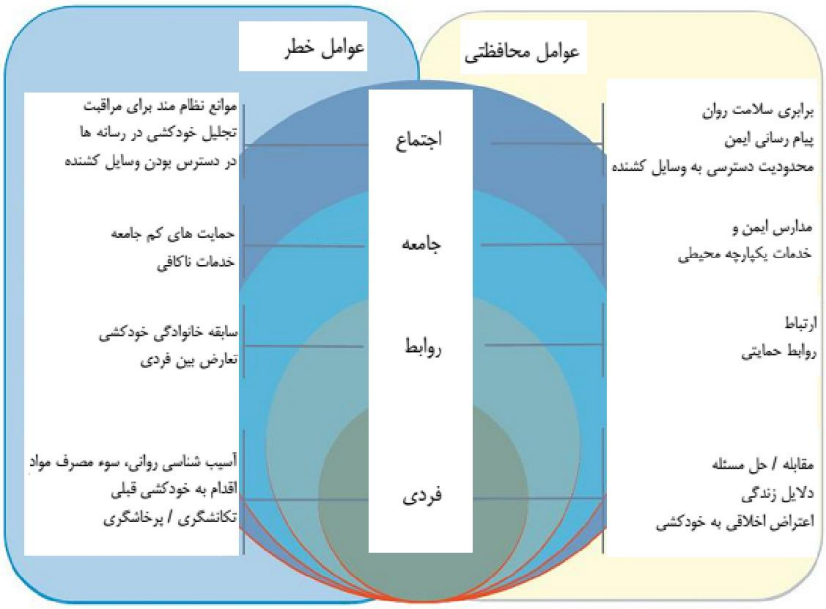

شکل ۱- مدل عوامل خطر و عوامل محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس (۳)

بر اساس این مدل، یک برنامه جامع پیشگیری از خودکشی در مدارس، باید در هر چهار سطح فردی، روابط، جامعه و اجتماع، تلاش نماید تا عوامل خطر را به حداقل کاهش داده و عوامل محافظت‌کننده را تقویت نماید. برای مثال، یک مدرسه ایمن که در آن بین دانش آموزان، معلمین و کارکنان مدارس، ارتباط صمیمانه و روابط حمایتی برقرار است، به کاهش رفتار خودکشی در بین دانش‌آموزان کمک شایانی می‌نماید. در حالی‌که، رفتار خودکشی در مدارس غیرایمن که در آن دانش آموزان احساس ناامنی کرده و در معرض خشونت و قلدری قرار می‌گیرند، افزایش می‌یابد. از این رو، مدارس باید برنامه‌هایی را به مرحله اجرا در آورند که با آموزش مهارت‌های مقابله و حل مسئله، سطح تندرستی و سلامت روانی را افزایش داده و دانش آموزان را از سوء مصرف مواد و پرخاشگری محافظت نمایند. این برنامه‌ها باید به ویژه دانش‌آموزان در معرض خطر رفتار خودکشی را شناسایی و مورد توجه ویژه قرار دهند (۳).

References

1. Rezaeian M. Getting to Know the Social Determinants and Individual Risk Factors Model for Suicide and Self-Harm. *JRUMS* 2024; 23 (6): 478-81 .

2. Rezaeian M. Getting to Know Suicide and Self-Harm Prevention Model. *JRUMS* 2024; 23 (8): 660-62.

3. Erbacher TA, Singer JB, Poland S. Suicide in schools: A practitioner's guide to multi-level prevention, assessment, intervention, and postvention. 2024. Routledge.

ارجاع: رضائیان م. آشنایی با مدل عوامل خطر و محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۳، دوره ۲۳ شماره ۱۱، صفحات: ۹۴۷-۹۴۶.

Citation: Rezaeian M. Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 23 (11): 946-7. [Farsi]

CCBY-NC.4.0 DEED

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jrums.23.11.946]